

muallim i OBRAZOVANJE U modernom SVIJETU

DR. **FATIMA LAČEVIĆ**

Makar smo svjesni opasnosti iskazivanja tvrdnje prije sadržaja i argumenata što joj logički i istinito prethode, odlučujemo se afirmirati ponovnu pojavu časopisa Muallim ne samo jednom srećom obnavljanja- sabiranja u povijesti prekidane njegove misije, već ponajprije, afirmiramo neospornu smislenu sonornost Muallima danas- u svijetu kraja 20.st i početka 21. st, u vremenu koje ne nosi plodove razmeđa.

DOMINACIJA NAD UNIVERZUMOM RASUĐIVANJA

Bremenito jednom vrstom plodova prosvjetiteljskog zasijavanja novovjekovlja i suvremenitosti, obrazovanje u modernom svijetu se reproducira u formi instrumenta napredujućeg mišljenja kojemu je početak i kraj, ideja i svrha, premoć čovjeka. Napredujuće mišljenje je oslobodilo "svijet od začaranosti" i sebe - oslobodilo od odgovornosti mišljenja. Samo - imenovanje mišljenja Znanjem koje temelji premoć ljudi nad svim bićima uvjetuje istovjetnost smisla moći i spoznaje. Moć i

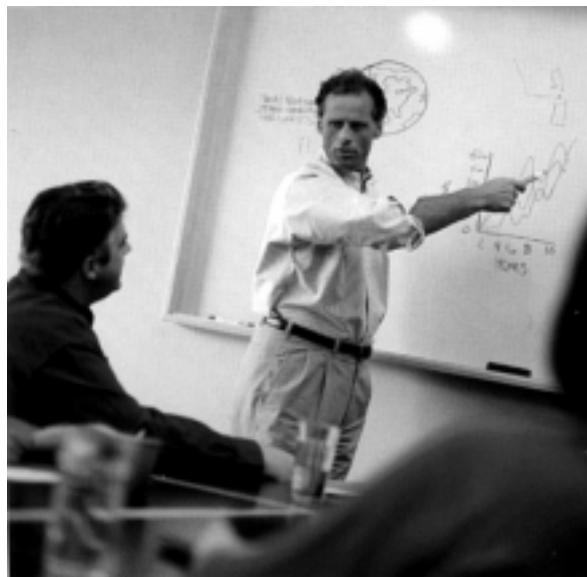
spoznaja sukladno funkcioniraju. Unutar transparencije i nesporne efikasnosti ovog suklada pritajena je i izostavljena briga za istinom. Cilj i nadležnost znanosti su jedine koordinate njene scijentističke ekspanzije. Unutar ove obrazovanje i samo funkcionira kao nadležnost ispunjenja svrhe napredujućeg mišljenja. Obrazovanje tako afirmira znanjem organizirani "javni poredak." Napredujuće mišljenje uspješno kontrolira obrazovanje sve do sigurnosti da ono fenomene pogrešno ne imenuje i da samo sebe drugačije ne imenuje.

Posvuda je tehnološka racionalnost. Iskazuje se kao konformizam, operacionalizam i jezik. Ova, po svemu, racionalnost modernog izraza, okupira sva bića u svijet- ponudu konformizma, operacionalizma sve do ponude jezika kojeg ne moramo učiti već prihvaćati formule u kojima se javlja. Šta saopćava nije korisno pitati, nego kako nam služi u funkciji okupljanja i okupiranja u profesiji. Konformizam danas znači identificiranje i unificiranje s obzirom na paradigme "najrazvijenijih demokratskih društava", osiguran je sustavnom strategijom stvaranja pozitivnog mišljenja i djelovanja. Konformizam je jednovrsna agresija na

transcendentno i na kritičke pojmove kako bi mišljenje bilo prognozirano u "naviku mišljenja. "Konformizam je pobjeda Korisnog nad neplodnom srećom traganja u razliku između uma i činjenice, istine i postojeće istine, esencije i egzistencije. Razdiruću i proganjajuću slutnju o razlici između stvari i njene funkcije, opasnu jer je mogućnost da se pitamo o značenju i imenima stvari, kontrolira i neutralizira operacionalizam.

Teško da se može reći kako je operacionalizam smisla tehnološke transparentije, zapravo je toliko univerzalno transparentan da ne zaziva "vid." "Nemogućnost i izostanak potrebe "vida" je ona razina uspješnog funkcioniranja svega postojećeg na kojoj se ostvaruje "plodna sreća" u konformizmu. Da se sve postojeće svezalo u stvarnost modernog svijeta puni je smisao operacionalizma u moći svezivanja i u jednom drugom smislu univerzuma(s obzirom na antički, srednjovjekovni ili kur'anski smisao). Čovjek je društvo ili društveno ponašanje, scijentizam je vladajući smisao znanja, jezik su samo sredstva komunikacije. Sveopća asimilacija proizvodi kulturu identifikacije i unifikacije.

Jezik nije više potreban kao kultura. Kako je moderno mišljenje atribuirano napredovanjem tako je i jezik oslobođen supstancije. Jezikom iskazivanje rasuđivanja založeno je za jezikom unificiranje, identificiranje sve do njegova krajnjeg značenja da je sredstvo progona mišljenja u formulu pozitivnog mišljenja. Jezik u modernom svijetu ne posreduje, gubitak lingvističke autentičnosti sublimira se u moći jezika da imperira, da kozmetičira, da upozorava što nam je činiti, kupiti, prihvatiti. U jeziku je danas jedino to što je živo njegova nevjerovatna dinamika transformacije i prilagođavanja sebe- forme svijesti kao kruga- formule nastale konačnom abdikacijom rasuđivanja. U modernom jeziku "lukavstvo uma" proglašava pitanja nepotrebnim i zatrpava "neželjena pitanja". Funkcionalni jezik rasuđivanje ranjava na smrt. U funkciji artikuliranja činjenica on se zatvara, pripadajući i sam svijetu- zbiru činjenica u kojem se imenovanje ljudi, bića, stvari, pojava

ne zaziva iz rasuđivanja. Totalna koordiniranost svih pojava i čovjeka koji je također pojava, jer je izgubio svoju supstantivnu srž, posigurno je onaj signum mjesta u koje je obrazovanje izvedeno iz vlastitosti smisla, uvedeno u ponašanje.

Rastvoreno u stanje i funkciju obrazovanje ne egzistira kao subjekt već iščezava u svojim predikatima. Stoga je zaboravljeno pitanje što obrazovanje uistinu jest. Pitamo o obrazovanju iz vidokruga njegove služnosti i iz vidokruga njegove funkcije unutar služnosti napredujućeg mišljenja. Koncentracija svih pitanja o obrazovanju unutar mogućnosti da ono suportira i perpetuira znanje kao moć je nužna posljedica. Doista, svako drugačije razumijevanje obrazovanja (obrazovanje po sebi) ostavlja se jednom benignom djelovanju. Besluhnost za ono "više" obrazovanja od njegove funkcije čuva nas od mogućnosti da registriramo "opomenu" na obrazovanje koje je sa predikatom Zla.

Otkrivanje, znatiželja, čuđenje, ishodišta spoznaje odstranjeni su. U pogonu istraživanja sa ciljem uvijek novih rezultata, ograničen je smisao spoznaje. Time je obrazovanje udomljeno u tehnologiju stjecanja znanja rezultata naučnih istraživanja i njihovoj primjeni. Onaj ko obrazuje i onaj ko se obrazuje stoje tako pred zadatkom koji njihov status jednosmjerno određuje pri čemu su oslobođeni svake potrebe za pitanjima. Krajnje udaljeno od sebe- smisla obrazovanje je samo izvršavanje

ili ostvarenje koncepta, projekta. Uspjeh obrazovnog procesa osigurava se i mjeri potpunom uključenošću u nezaustavljivi proces progresa rezultata nauke. Stoga i njegovo bitno odličje "živjeti učeći" (living learning) i odličje učenja- blaga u nama (Learning: The Treasure Within).

OBRAZOVANJE U FUNKCIJI UNIFORME ŽIVOTA

Moderni smisao obrazovanja zadržava svoju suštinu iskazivanja čovjeka i svijeta. Zapravo, iskazivanje čovjeka i svijeta ili obrazovanjem postignuće njihova lika koji se naziva civilizacijom, posebno modernom civilizacijom, je okupacija u a priori stvoren koncept čovjeka i svijeta, pa se obrazovanje stoga javlja samo kao proces sprovođenja koncepta. Za razliku od izvornog značenja obrazovanja da se obrazuje svako biće time što iskazuje svoje osobitosti, prirodu sebe i su- odnos sa prirodom drugog, moderno obrazovanje lišeno je takve relacije. Ono jeste činilac ovog svijeta ali se ne odnosi spram svijeta kao otvorenog govora, već se obrazovanjem bivstvo utjeruje u predmet-svijet. Danas učimo da budemo su-prilježni predmtu- svijetu u kojem živimo-funkcioniramo. Sa obrazovanjem ne eksistramo već je ono u nama činilac opstajanja. Drugog izbora nema, biti učen za modernu sliku svijeta uvjet je opstanka, i više, ući u apsolutno važeći krug smisla i vrijednosti je prava privilegija i telos.

Znanost je danas, rekli bi, "apsolutna partija" čiji su članovi - škole, univerziteti, sve institucije obrazovanja, geta istraživača čija unutarinja organizacija, sloboda mišljenja, invencije i kreacije se očitavaju u postojećem programu znanstvene okupacije koja je sebi priskrbila pravo na arbitriranje određenja što je ovaj svijet, sve do prava na odluku da on i ne bude, jedno i drugo, danas su jednaki dokazi o moći znanosti i po njenim kriterijima dokazi da je obrazovanje blago u nama. Descartes- ovo cogito ergo sum je izrijekom ono blago u nama, ili moderni subjectum, danas je ne samo potčinitelj sebi svega, nego je i sebe potčinitelj,

u obrazovanju se on pripravalja za eksteriorizaciju intime kao zalog i jamstvo očuvanja mjesta u mehanizmu. Intima koje ne bi i sama bila pripravana za su klad sa programom, značila bi opasnost- defekt "ljudskog faktora" koji se mora zapriječiti u mogućnosti da bude nešto drugo i da iznenadi. Ovakavo shvaćanje bića i ovakav pojam obrazovanja temelji znanost kad ova postaje istraživanje (Heidegger).

Dakle, spoznavanje i obrazovanje u svom najvišem pozivu da istražuju, bića "razumijevaju" smislom da ona polože račun pred zahtijevima projekta, kako i koliko ona mogu biti raspoloživa i proračunljiva za potrebe prjekta. Po projektu se mjeri njihovo vrijeme, računa trajanje, prošlost i njihovo buduće. Istraživanje, stoga, znači zgotovljavanje bića a istraživač je zgotovljivač bića. Zgotovljavanje je izraz koji kazuje što je položaj čovjeka. Čovjek na sebe sama postavlja način kako se ima postaviti spram bića kao predmetnosti. Gdje je biće postalo predmetom predstavljanja biće na određen način gubi bitak.

Nužan je prohod u promišljanje obrazovanja iz pretpostavki koje određuju njegov pojam i njegovu funkciju. Riječ je o metafizičkim temeljima istina novovjekovlja.

JEZIK - KUĆA USMJERENE KOMUNIKACIJE

Svekolikost javnog poretka je zbilja represivnog jedinstva kojeg očituje jezik kao konstrukcija značenja. Jezik je instrument saopćavanja onog što treba da je servirano, ponuđeno. Jeziku je zadatak da značenja sadržaja u serviranoj formi slušaocu fiksira u svijest. Autoritarni karakter jezika se razotkriva univerzalno pa nije riječ o segmentu tehnike industrijske propagande koja jezikom prodaje zajedno prizvode i ljude. Posvuda, što god se u jeziku nastanjuje (čovjek, sreća, smrt, vjera, sloboda) institucionalno je fiksirano u značenja koja aspiriraju na slušanje, primanje i reagiranje na utvrđen način. Jezik, zapravo, postaje recept. Usmjerena komunikacija okuplja sve pojedince u zajednicu osoba- funkcija. Stoga

prisvojni oblik (bard, lider, državnik, univerzitetski profesor, učitelj, i drugi.) svjedoči jednu pretvorbu pojedinca u aneks njegove profesije, poslodavca, stranačkog lidera, i druge (Marcuse).

Kakav je odnos usmjerenog jezika i mišljenja? Pitamo tako šta znači obrazovanje kojemu je pretpostavka i autoritet postojeći realitet? Autoritet stvara "konkretni stil" koji sve postojeće uvodi u identifikaciju sa svojom funkcijom i uvodi tako u jedan vokabular. U zajedničkom vokabularu neutraliziraju se različitosti pa se mišljenje zaustavlja u zadatku poimanja razlika, razdvajanja i izražavanja pojmova. Moderni je svijet prostor te "stanice" mišljenja na kojoj on nema više poziv pojmovnog mišljenja. Sva je upotreba mišljenja operacionalne i tehnološke vrste. U ovakovrsnoj upotrebi mišljenje se samo rastvara. Njegova funkcionalna moć jednaka je zaboravu razlike same stvari od njenih kontingentnih funkcija. Mišljenje i jezik, imenovanje i prosuđivanje bez unutarnjeg razmaka, potpuno zatvoreni, samo su puki ritual saopćavanja i informacija. Imamo jedno neslućeno iskustvo neutralizacije napora traganja za istinom i iskustvo spolja nametanja istine i neistine, jednako. Totalitet tehnološke racionalnosti imenuje impresionirajući suklad slobode i ugnjetavanja, produkcije i razaranja, progresa i represije.

Kontrastna obilježja tehnološkog racionaliteta zapadnjačke civilizacije (i civilizacije općenito) afirmiraju projekt trijumfa jednovrsne realnosti u kojoj nema "pukotina" i nema razlike između onog što jest i što se pojavljuje. Pitanje o Istini koje bi tragalo za "pukotinama" i razlikama između biti i bića eliminira se budući da ono takvo ima smisao angažmana ljudske egzistencije drugačije nego li je to njena slijepa poslušnost i pripadnost uvjetima i standardima opstanka. Ako nas Istina ne angažira i ne obavezuje onda je egzistiranje bez atributa znanja i morala. Zato i jest riječ o opstanku smisla projekta da se ono što jest vidi i zna kao realnost utemeljena u konstruktivističkoj sposobnosti čovjeka. Egzistencija koja se poistovjetila sa opstankom i uloga čovjeka sa konstruktivističkim pohodom kroz svijet temelje obrazovanje i njegov ishodišnji sud : čovjek uči

da vidi i zna da je On to što Jest, uči da djeluje u suglasnosti sa sobom i svijetom koji posjeduje.

Djelovanje u suglasnosti sa istinom diskreditirano je progonom u metafizička pitanja.

Doživljaj svijeta je svojevrsna dijalektika koju sprovodi prosvjetiteljski um budući da angažman mišljenja nije doživljaj kretanja same stvari. Svijet bez metafizičkih kategorija (Istina, Bog, Dobro, Ljepota) i opustošen do golog prisustva, jednako kao i čovjek, do kraja je sprovedeno "ničeansko" opredjeljenje da se bude satir a ne svetac. No, valja razumijevati ovakvo opredjeljenje iz njegova osiguranja u umjetnosti koju imamo da bi izdržali istinu. U modernom svijetu umjetnost nema uopće odnos prema istini. Angažirana oko sebe- istine i umjetnost demonstrira jednovrsnu suglasnost- konformizam u što je pristiglo cjelokupno bivstvovanje odustajanjem da se Istina izdrži i orijentacijom u vlastitu, osobnu istinu.

Zamjena pitanja o vlastitosti Istine angažmanom oko vlasti nad istinom ona je pretpostavka obrazovanja danas. Edukacija smisla slobodnog i širokog razabiranja poziva čovjeka u svijetu, sprovedena je u edukaciju perfektne metodologije okupacije svijeta u posjed sve do trijumfa ovog smisla edukacije u metodologiji uništenja svijeta. Stoga, kakva konfuzija (ili hipokrizija) formulacije "Učenje blago u nama"

Jedino je još preostalo misliti o obrazovanju, a to znači preuzeti odgovornost da se raskrili sadržaj pojma obrazovanje. Misliti o obrazovanju upućuje na hrabrost riječi da pita o metafizičkim temeljima modernog razdoblja iz kojeg sadnice obrazovanja već boluju od rana svijeta- staklenika.

Antropološki vidokrug obrazovanja sužen u projekt funkcije obrazovanja ka postizanju ideala mira, slobode, društvene pravednosti, iskazuje se u svojoj ogoljelosti. Obrazovanje je postalo skrb povjerenstava koje institucije imaju još snage (i obraz) da arbitriraju budućnost obrazovanja iz vlastitog uvjerna da obrazovanje ima temeljnu ulogu u osobnom i društvenom razvitku.

MOŽE LI OBRAZOVANJE HUMANIZIRATI SVIJET?

Izgovramo temeljno pitanje o mogućnostima obrazovanja kad se ono udomilo unutar institucionalnog arbitriranja. Čitamo: međunarodno povjerenstvo za obrazovanje za 21. stoljeće ne smatra obrazovanje čudotvornim lijekom ili čarobnom formulom koja će otvoriti vrata u svijet u kojem će svi ideali biti ostvareni, nego najvažnijim raspoloživim sredstvom za poticanje dubljeg i skladnijeg ljudskog razvitka a time i za smanjenje gladi, siromaštva, izvlaštenosti, neznanja, ugnjetavanja i rata. "Bez sumnje je da je konstatacija izvedena iz "uvjerenja "šta je obrazovanje pa nije ni postavljeno pitanje o temeljnom pojmu. Kako se danas obrazovanje pokazuje kao napredovanje u okupaciji kojom se mjeri njegova moć, to postaje i ishodištem uvjerenja da ta okupacija treba samo da bude "ravnomjerna " a tako i pravedna. Stoga bi obrazovanje u budućnosti gradilo pravedniji svijet. U odsustvu bitne riječi o obrazovanju omamljujuća je briga za djecu i mladež. Obrazovnu politiku koja dominira krajnje je neodgovorno kritikovati ne dodirujući "istine" na kojima ova osigurava svoju budućnost kao politika obrazovanja za postojeći koncept svijeta. Kritika koja nema vid za samu stvar obrazovanja, već ovu mogućnost čovjeka da se iskazuje u najvišim opravdanjima sebe i komunikacije sa drugim bićima, misli kao sposobnost pomoću koje se vlada, superira nad svim postojećim bićima, takvoj kritici bez vida u drugačiji smisao obrazovanja u univrzumu, ne preostaje drugo nego prikrivanje siromaštva polazišta još većim siromaštvom koncepta humaniziranja svijeta pomoću obrazovanja, i to sve kod gole činjenice da je obrazovanje bjelodano u funkciji razaranja svijeta pomognuto silnim sredstvima. Razaranje svijeta ne mislimo samo kao oružjem razaranje života i materijalnih dobara nego i sve one rafinirane načine sofisticiranog neutraliziranja kulture, identiteta itd, kad se jedna vrsta obrazovanja afirmira superiornim obrascem kroz obrazovanje oblikovanja jednog lika svijeta. Pred nama je tekst J. Delors: "Povjerenstvo je

prvenstveno imalo na umu djecu i mladež koja će preuzeti svijet od današnjih naraštaja ljudi, koji su odveć zaokupljeni vlastitim problemima. Obrazovanje je usto i izraz ljubavi prema djeci i mladeži, kojima trebamo poželjeti dobrodošlicu pri ulasku u društvo i bezrezervno im ponuditi mjesto koje im s pravom pripada- mjesto u obrazovnom sustavu, dakako, ali i u obitelji, lokalnoj zajednici i zemlji. Tu temeljnu zadaću valja uvijek imati na umu kako bi joj se više posvetilo pozornosti, čak i kad se bira između političkih, gospodarskih i financijskih opcija. Riječima pjesnika: "Dijete je otac čovjeka".

Ako je najteže naći smjer ka bitnom pitanju onda je najlakše napraviti odgovor bogat zabunama i zabludama. Gotovo da čitamo jedan netom napisan i izgovoren tekst političkih lidera koji smjelo nad grobovima fizički umorenih generacija djece i mladeži izgovaraju skrb o naraštajima. Istina, nije citirani stav J. Delors-a govor političkog lidera. Ipak, ne smijemo ostati bez pitanja o odgovornosti iskazanog promišljanja o humanističkom zadatku obrazovanja. Dok se humanističko odličje obrazovanja drži njegovim jednim segmentom koji, kad je izgubljen, mogu "reanimirati povjerenstva" jer im je taj segment obrazovanja dat u nadležnost, desuptacijalizacija obrazovanja reproducira stanje ravnoteže između humanističkih zadataka obrazovanja i instrumentalizaciju obrazovanja u nesagledive antihumane svrhe. Humanistički zadaci obrazovanja tako prizvode "šareni i uveseljavajući zastor" nad stvarnom istinom modernim obrazovanjem oblikovanog svijeta, proizvode optimizam kao ponudu robe. Zato i jeste riječ o metafizici ljubavi, metafizici brige za mlade i stvarnom natječaju ljudi u razaranju prirode, svetog, čovjeka.

Sve danas potvrđuje da nema "oaze" bitnog mišljenja. Mišljenju je poziv da nas priprema- dresira za funkciju. Tehnologija edukacije je stoga i postala njenim bitnim pitanjem. Polaganje ispita afirmira provjeru znanja, kako je ovo propisno stečeno. Na ispitima nema jedino pitanja o čijim se sadržajima mora misliti da bi se postavila. Zato što je i odgovor poznat, ne mora se misliti što bi mogao biti odgovor.

Obrazovanje ne raskriljuje život u cjelini bivstujućeg. Konceptija doživotnog učenja adekvatna je “brzomijenjajućim oblikovanjima svijeta” koja se oblikovanja edukacijom trebaju slijediti, dosežati i premašiti. Obrazovanje je, stoga, utrka da se osvoji mjesto i funkcija i da se izdrži sigurna nesigurnost onog što se osvojilo. Doista se istina edukacije javlja u cjelini sveze u kojoj obrazovanje traži čovjeka podobnog za usvajanje tehnologije obrazovanja i stručnjaka koji će dalje usavršavati čistu tehnologiju obrazovanja sve do ideala da onaj ko educira, onaj ko se educira budu “čisti” činioци neoptrećeni personalnošću. Depersonalizacija obrazovanja je isto što i desupstancijalizacija, tako je obrazovanje osmišljeno samo kao osvajanje svijeta-predmeta.

Posigurno da više ne znamo što je to obrazovanje smisla zajednice duša. U zajednice se ne uključujemo po srodnosti duša nego po sposobnosti da efikasno nosimo projekte. Bezdušnost nije nikakva negativna odlika, ona je osnova da se bude efikasan. Formulirana su tri načela da se u obrazovanju bude efikasan: “Kako razvitak” informacijskog društva” povećava mogućnost pristupa podacima i činjenicama, obrazovanje bi trebalo omogućiti svakome da prikuplja informacije, odabire ih i svrstava, te barata i služi se njima. “Ne tvrdimo da to nisu tri nužna načela efikasnog obrazovanja, ali je stvar da se obrazovanje poistovjetilo sa efikasnošću i sa iskoristljivošću. Izvješće E. Faurea (Learning to Be: The World of Education Today and Tomorrow) ističe imperativ da “nijedan od talenata koj leži skriven poput zakopanog blaga u nekoj osobi ne smije ostati neiskorišten. To su, između ostalih: pamćenje, moć zaključivanja, mašta, tjelesna sposobnost, smisao za lijepo, sposobnost komunikacije sa drugima i prirodna karizma grupnih vođa- dodatni dokaz potrebe za većim samoznanjem.”

Prosvjetiteljska ekspanzija racionalizma u liku obrazovanja danas suvereno okupira mišljenje u informaciju, činjenicu i operaciju sa njima. Dostupnost informacija ispunjava smisao obrazovanja i nosi socijalno obilježje da na temelju najšire dostupnosti informacija ljudi

postaju jednaki, slobodni, bogati. Sva pitanja i problemi čovjeka su, dakle, unutar naučno tehničkih postignuća pa se i rješenja tamo nalaze. Afirmiran je tako jedini prostor života.

Pitanje H. Marcuse-a “ne služi li prijetnja atomskom katastrofom, koja bi, mogla zbrisati čovječanstvo, očuvanju baš onih snaga koje perpetuiraju ovu opasnost?”, čujemo danas kao pitanje ne služe li deklariranja da su rezultati obrazovanja dobrobit koju daruju stari naraštaji novim generacijama očuvanju stanja obrazovnja koje ne garantira dobrobit naraštajima. Smjera ovo pitanje u žilu kucavicu života, ne na njegove površi. Valja imati hrabrost i tankočutnost mišljenja da se razotkrije zavodljivost deklaracija u kojima se prikrla istina obrazovanja. Istina o obrazovanju jest razvitak u čijem je središtu čovjek ali nije istina obrazovanja.

PROSPEKT OBRAZOVANJA U GOSPODARSKOM PROGRESU

Prospekt obrazovanja iz razvitka koji ima za cilj “puni procvat ljudskog potencijala širom svijeta” određuje se i kao krajnji cilj obrazovanja i kulture. Obrazovanje kao “životna sila razvoja” misli se, zato, iz horizonta gospodarskog progressa primarnog za razvoj obrazovanja i kulture. Bitno je da se razvitak misli planetarno i da se “materijalna civilizacija” i “duhovna civilizacija” misle po uvjetovanosti ove druge prvom. Prospekt obrazovanja iz gospodarskog progressa vrijedno puti u otvoreno polje kulturnog kolonijalizma koji više nema svoju klasičnu formu i intenciju. “Kulturni” kolonijalizam danas je značenja gospodarske modernizacije koja nerazvijene dijelove svijeta ne troši nego ih pretvara u konzumente općeg i najšireg smisla svih rezultata matrijalne civilizacije, na koji način globalizacija ne dopušta nikakve nedotaknute regije u kojima svi potencijali ne bi bili iskorišteni. Za razliku od klasičnog kolonijalizma koji je nacionalni identitet potiskivao u smisao “romantičnog” ili “istočnog” za razliku od “zapadnog”, “racionalnog”, ‘novi oblici kulturnog kolo-

nijalizma ishode iz "čistih" rezultata tehnike i nauke koji moraju pripadati svim ljudima. Novi oblici kulturnog kolonijalizma su "globalni identitet" u kojem niko nije diskriminiran budući da nijedan čovjek nije više intresantan po svojoj osobitosti nego po sposobnosti da kapitalizira informatičku tehnologiju. Bojazan da će karakteristični nacionalni identiteti biti nagrizeni ekspanzijom informatičke tehnologije ne pogađa smisleno stvar nacionalnih identiteta i gospodarskog progresa zato što se uzimaju kao relati koje treba dovesti u ravnotežu ili pak jedan konzervirati i tako čuvati od pretpostavki njegove neutralizacije. U svijetu jednosmjerne komunikacije, u zajednici ljudi po njihovoj stručnosti a ne po duši nacionalni identitet nije u opasnosti jer nije "zanimljiv", potisnut u privatnost o kojoj se ne pita, nema "sukoba i superiranja nacionalnih identiteta", slavi se Istraživač koji je to postao na pretpostavkama kosmopolitske ekspanzije informatičke tehnologije. Stvar nacionalnog identiteta se pogađa tek kad se razumijeva da je rascjep gospodarskog i kulturnog utemeljen u obrazovanju koje nije više ništa ontičko, već disciplinarni predmet: "Na Istoku od Konfucija do modernih azijskih filozofa, ideal "skladnog jednosvijeta" te "koherentnog ljudskog društva sveopćeg mira" godinama se njeguje i provodi. Na zapadu, od Platona, francuskih prosvjetitelja, engleskih humanista te europske renesanse do američke Deklaracije o nezavisnosti, stoljećima traje potraga za idealima jednakosti, pravde, slobode i ljudskog dostojanstva. Čovječanstvo nikad nije odustalo od svojih pokušaja da integrira gospodarsku sa obrazovnom i kulturnom dimenzijom razvoja. UNDP- ova koncepcija "razvoja ljudi za ljude od ljudi" podudara se s našim tumačenjem dijalektičkih međuodnosa obrazovanja i kulture u svijetlu azijskih tradicija i suvremenih procesa globalizacije."

Zaboravljeni onto- teo- temelji obrazovanja, antropocentrični prospekt i stvarno iskustvo obrazovanja pozicioniraju obrazovanje u gledišta oplemenjivnja svijeta obrazovanjem. Jedno gledište u orijentalnom značenju obrazovanja koje nosi Mir nalazi paradigmatu. Drugo gledište koje otvara put ka obrazovanju

koje nije sabijeno u krug racionalnog dokazivanja vidi u otporu primjeni metodskog mišljenja moderne znanosti na duhovne znanosti da bi se u ovim spasio izvor humanističkog pojma obrazovanja. Imamo iskustva oplemenjivanja obrazovanja pravednijim odnosom prirodnih i humanističkih znanosti. Ipak, u ovim i drugim redefiniranjima obrazovanja sedimentirano je tragično iskustvo osjetila ograničenog na po jednu sferu i nedostatak obrazovne svijesti koja bi djelovala u svim pravcima. Iz nedostatka vida bitnih pitanja obrazovanja i unutar zatočenosti obrazovanja u iskustva gledišta o obrazovanju, kad se smjera ka reformama obrazovanja da bi se ono osuvremenilo i bilo unutar dinamike progresa naučnih rezultata, povremeno se izgovaraju pitanja o njenoj "široj" humanističkoj dimenziji, i tada se ono sabija u gledište, sad je to "humani" aspekt koji i sam prakticira značenje obrazovanja iz odredišta i po isključivo kriterijima čovjekovih potreba i njihovog zadovoljenja. Rascjep između materijalnog i duhovnog, prirodnog i društvenog, svetog i svjetovnog, gubitak vida u univerzum, u progresiji sve dubljih rascjepa prirodnih sveza bića i najdubljih rastakanja ljudskog bića obavezuje na obnavljanje pitanja o obrazovanju kao još jedino smisljena misija obrazovanja nasuprot prakticiranja obrazovanja u misiji gledišta na obrazovanje.

OBRAZOVANJE SMISLA OBZANJENJA CJELOVITOSTI

Izvesti pitanje o obrazovanju na pravi put ne pretpostavlja naći formu obrazovanja koja bi bila bez današnjih rana obrazovanja. Izvesti pitanje o obrazovanju na pravi put već je zahtjev da se ne misli iz podjeljenosti između onog što je zapadnjačka dominantna formula obrazovanja i onih "relikt" prakse obrazovanja na Istoku. U zbilji danas obrazovanja nema oštre distinkcije Zapad i Istok. Obrazovanje je jedan sustav kojemu ništa ne izmiče pa se obnavljanje pitanja o obrazovanju javlja smisljeno kad se ono kao sustav respektira i kad se temelji tog sustava promišljaju. Posigurno da promišljanje o

obrazovanju koje ishodi iz razlike tradicionalnog i modernog obrazovanja nije plodonosno već stoga što ostaje unutar kvalifikacija razlika. Vrijedno bi bilo ono iskustvo pitanja o obrazovanju koje bi raskrililo obzore obrazovanja iz vida cjeline ljudskog bića i njegovog mjesta u cjelini bića. Tada bi riječ bila poziv na Zajedničko svakog bića a ne riječ-gledište o vrstama obrazovanja i među njima superiornim i insuficijentnim sustavima obrazovanja. Traganje za onim što je iz obrazovanja izmaklo i nije udes obrazovnog sustava, iz obrazovanja je "izostao" čovjek pa je to pretpostavka da se tradicionalizam i modernizam susretnu a ne da se natječu po prednostima. U razdvojenosti nema prednosti "strana". Ne može se mehanički zamijeniti moderno za tradicionalno niti se moderno može autentično povijesno, osim samo moderno, iskazati na eliminaciji općih pretpostavki bivstvovanja. Razlika je što obrazovanje obznanjuje pretpostavke ili što se obrazovanje određuje svrhom da se sve što je ono i što je njegov rezultat derivira iz apsolutne pretpostavke intelektualnih sposobnosti čovjeka koje se ne propituju kako po svom ishodištu tako niti po razložnosti prakticiranja.

Iz ovih orijentacija u obrazovanje a ne iz gledišta o obrazovanju kakvo nam je "potrebno" mislimo misiju časopisa Muallim. Misija je u bit onog zaboravljenog da obrazovanje nije samo prenošenje i primanje znanja. Riječ muallim zov je smisla čovjeka po vezi sa svetošću, dakle sa cjelovitošću, muallim zove smisao obrazovanja koje nije samo obučavanje svijesti, nego u obrazovanju utemeljenje čitavog bića osobe. Obrazovanje ovakovrsnih temelja ne iskazuje potrebe za "humanističkom" dimenzijom. Samo u sebi nepodjeljeno na učitelja kao prenosioca znanja, učenika koji samo znanje usvaja, obrazovanje šire nego je to smisla nastave i problema metode-tehnologije usvajanja nastavnih sadržaja, islamsko obrazovanje pretpostavlja unutarnje jedinstvo obučavanja uma i obučavanja duše i

cjelokupnog čovjekova bića. Zapravo, obrazovanje je najviše obznajenje Božanskog dara. Čovjekova inteligencija- sposobnost je ljudski mikrokosmos ili Božanski Intelekt na ravni ljudskog uma. Stoga je legitimnost prenošenja i posjedovanja znanja potvrđena baš moralnim i duhovnim kvalitetima koji joj ne pridolaze naknadno kad obrazovanje posustane u svom ogoljenju "ljudskog". Opasnost koju nosi "čisto" znanje poznata je misliocima i pjesnicima. Danas je u svijetu opasnost postala iskustvo katastrofa koje proizvodi napredujuće mišljenje nakon što je založilo misaonost za "čisto" znanje. Nalazimo da Muallim može čuvati pozornost na misaonost znanja na način živog i danas nužnog dijaloga sa onim filozofijama obrazovanja koje ne proveniraju iz islamskog obrazovnog sustava ali izgovaraju da moderna nauka ne misli. Naravno, dijalog nije osiuguran u "islamskom gledištu" na obrazovne koje bi se preporučavalo kao djelotvoran lijek, ili kao receptura korekcije modernog obrazovanja. Zato i kažemo da Muallim čuva pozornost na misaonost znanja. Tradicija smisla islamskog obrazovanja- znanja Jednog i Transcendentnog sabire historiju obrazovanja u povijesno mjesto bitnih pitanja suvremenog čovjeka. Danas ih obrazovanje presudno zvoni. Suvremani čovjek (musliman ili nemusliman) je pred nužnošću deziluzioniranja moderne nauke. Nije pred zadatkom osporavanja nauke, već pred zadatkom višeg poziva nauke. Nauka i obrazovanje u razotkrivanju dimenzija i aspekata prirode i čovjekovog vlastitog bića koji su se prikriili suvremenom čovjeku unutar slike svijeta (Heidegger) smisao je kritičke riječi o modernom obrazovanju. Čovjek bez obzira kad i gdje živio čezne za mudrošću, stoga ne može biti zadovoljan modernim ograničenjima intelekta. Biti u obrazovanju, u spoznaji općenito, su učesništvo je i najviši poziv čovjeka. Riječ muallim obznanjuje poziv čovjeka. Pravo na riječ Muallimu ishodi iz historijske zapretenosti smisla obrazovanja. **m**